

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาที่เสนอในบทนี้คือบทสรุปซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการศึกษาต่อของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับความต้องการในการศึกษาต่อและการเลือกสายการเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบความต้องการในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการศึกษาต่อของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของนักเรียนกลุ่มนี้ สามารถนำเอาผลที่ได้รับจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนต่างๆ ดังนี้ จังหวัดปัตตานีประกอบด้วย โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ โรงเรียนสตรีพัฒนศึกษา โรงเรียนจงรักภักดีวิทยา โรงเรียนบำรุงอิสลามวิทยา โรงเรียนอาชีวะสถาน จังหวัดยะลาประกอบด้วย โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ โรงเรียนสตรีอิสลามวิทยามูลนิธิ โรงเรียนพัฒนาวิทยา

จังหวัดนราธิวาสประกอบด้วย โรงเรียนแสงธรรมวิทยา โรงเรียนคารุสลาม
โรงเรียนอัตตารียะห์อิสลามียะห์ โรงเรียนอคลวิทยา

จังหวัดสตูลประกอบด้วย โรงเรียนอิสลามวิทยา โรงเรียนคารุลูมูม โรงเรียน
คารุลมาอาเรฟ โรงเรียนครูศาสนา
รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 492 คน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องความต้องการในการศึกษาต่อของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ใน 4 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการของนักเรียนในการศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีดังนี้

นักเรียนร้อยละ 96.75 ต้องการศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 53.05 ต้องการศึกษาต่อสายสามัญควบคู่กับสายศาสนา มีเพียงร้อยละ 0.41 เท่านั้นที่ต้องการศึกษาต่อวิชาชีพพระยะสัน

นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายศาสนา ต้องการศึกษาต่อถึงระดับชั้น 10 ร้อยละ 54.05 ต้องการศึกษาต่อในประเทศร้อยละ 75.68 ต้องการศึกษาต่อในจังหวัดปัตตานี ร้อยละ 64.86 นักเรียนร้อยละ 56.76 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาต่อสายศาสนา เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบศาสนกิจของตนเองและครอบครัว และนักเรียนร้อยละ 59.46 ต้องการประกอบอาชีพเป็นครูสอนศาสนาหลังจากศึกษาต่อจนจบศาสนาขั้นสูงสุด

นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายสามัญ ต้องการศึกษาต่อถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 36.20 ต้องการศึกษาต่อในจังหวัดปัตตานีร้อยละ 36.20 ต้องการศึกษาต่อในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาร้อยละ 46.80 ต้องการศึกษาต่อสายวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ร้อยละ 82.98 และนักเรียนร้อยละ 43.62 ต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายศาสนาควบคู่กับสายสามัญ ต้องการศึกษาต่อในโรงเรียนเดิมร้อยละ 53.64 ต้องการศึกษาต่อในโรงเรียนแห่งใหม่ร้อยละ 46.36 ต้องการศึกษาต่อในจังหวัดปัตตานีร้อยละ 32.57 ต้องการศึกษาต่อสายสามัญถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 37.93 ต้องการศึกษาต่อสายศาสนาถึงระดับชั้น 10 ร้อยละ 39.46 นักเรียนร้อยละ 41.38 มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาต่อสายสามัญเพื่อจะได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพ นักเรียนร้อยละ 53.64 มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาต่อสายศาสนาเพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ประกอบศาสนกิจของตนเอง และนักเรียนร้อยละ 64.37 ต้องการศึกษาต่อทั้งสายศาสนาและสายสามัญเพราะคิดว่าสามารถได้ประโยชน์จากการเรียนทั้งสองสาขาวิชาควบคู่กัน

นักเรียนที่ต้องการศึกษาสายอาชีพ ต้องการศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.68 ต้องการศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคร้อยละ 59.75 ต้องการศึกษาต่อสาขาวิชาธุรกิจร้อยละ 31.17 ต้องการศึกษาต่อสายอาชีพในจังหวัดสงขลาร้อยละ 34.15 โดยนักเรียนร้อยละ 42.68 ต้องการศึกษาต่อสายอาชีพเพื่อจะได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพส่วนตัว

2. สาเหตุของการไม่ศึกษาต่อของนักเรียน

นักเรียนที่ไม่ต้องการศึกษาต่อมีทั้งหมดร้อยละ 3.25 สาเหตุที่ไม่ต้องการศึกษาต่อเพราะต้องการหางานทำร้อยละ 43.75 และร้อยละ 50 ต้องการทำงานช่วยเหลือพ่อแม่หลังจากจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. ระดับปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือของนักเรียนในการศึกษาต่อ

นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายสูงกว่าปัญหาด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของปัญหาเท่ากับ 2.92 และปัญหาเรื่องความสามารถในการเรียนวิชาต่าง ๆ เป็นลำดับรองลงมา นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับข้อมูลการศึกษาต่อมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการเท่ากับ 3.90

4. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับความต้องการในการศึกษาต่อ

4.1 เพศกับความต้องการในการศึกษาต่อไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.2 เพศกับการเลือกสายการเรียนในการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กัน โดยเพศชายเลือกสายอาชีพมากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงเลือกสายสามัญมากกว่าเพศชาย

4.3 ภูมิสำเนาเกี่ยวกับการเลือกสายการเรียนในการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นักเรียนที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ เช่น สงขลา กระบี่ ภูเก็ต เลือกเรียนในสายอาชีพมากกว่านักเรียนในจังหวัดอื่น ๆ และนักเรียนที่ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานีเลือกเรียนสายศาสนาอย่างเดียวนอกจากจังหวัดอื่น ๆ

4.4 คะแนนเฉลี่ยกับการเลือกสายการเรียนมีความสัมพันธ์กัน คือนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 2.00 ต้องการเรียนต่อสายอาชีพมากกว่าสายอื่น ๆ ขณะที่นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ย 2.00-2.99 และ 3.00 ขึ้นไปต้องการเรียนต่อสายศาสนา/สามัญมากที่สุด

4.5 รายได้ของผู้ปกครองกับการเลือกสายการเรียนในการศึกษาต่อไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.6 อาชีพของผู้ปกครองกับความต้องการในการศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.7 อาชีพของผู้ปกครองกับการเลือกสายการเรียนในการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กัน คือนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกันเลือกสายการเรียนในการศึกษาต่อแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่นๆ ต้องการศึกษต่อสายศาสนาควบคู่กับสายสามัญมากกว่าสายอื่น ๆ และนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจต้องการศึกษาต่อสายศาสนาอย่างเดียวมากกว่าสายอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจต่าง ๆ ดังนี้

1. นักเรียนได้รับข้อมูลการศึกษาต่อจากครูแนะแนวมากที่สุดร้อยละ 73.58 เป็นการแสดงให้เห็นว่าในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ครูแนะแนวเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญยิ่งในการให้ข้อมูลด้านการศึกษากับผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการได้รับข้อมูลการศึกษาต่อจากแหล่งอื่น ๆ อยู่ในอัตราส่วนที่ต่ำก็มักจะแสดงถึงข้อจำกัดในเรื่องการให้บริการเอกสารวิชาการของโรงเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้รับงบประมาณจำกัด การเก็บค่าเล่าเรียนก็เก็บในราคาต่ำกว่าโรงเรียนเอกชนทั่วไปและหน่วยงานและสถานศึกษาอื่น ๆ ยังมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการศึกษาของตนเองไม่แพร่หลายเท่าที่ควร
2. นักเรียนเคยได้รับข้อมูลการสมัครสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิต ม.อ. ร้อยละ 80.28 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนสาธิต ม.อ. มีโครงการพิเศษสำหรับนักเรียนจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาเป็นเวลาหลายปี นักเรียนส่วนใหญ่จึงได้รับข้อมูลในเรื่องดังกล่าว
3. นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.75 ต้องการเรียนต่อหลังจากจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แสดงว่านักเรียนจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนามีความสนใจในการศึกษาต่อมากทั้งนี้จะเป็นเพราะในปัจจุบันนี้โอกาสในการศึกษาต่อมีมากขึ้นทั้งสายศาสนาและสายสามัญ
4. นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการเรียนต่อสายศาสนา/สามัญมากที่สุดร้อยละ 54.83 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ซึ่งนักเรียนเหล่านี้สามารถเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสายศาสนา/สามัญแล้วได้รับประโยชน์จากการเรียนมากที่สุด เพราะจะได้ทั้งความรู้สายศาสนาขณะเดียวกันก็ได้รับความรู้สายสามัญโดยไม่ต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้ขัดกับหลักศาสนาในเรื่องการแต่งกายด้วย ส่วนสายการเรียนที่กลุ่มตัวอย่างต้องการน้อยที่สุดคือสายอาชีพระยะสั้นทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นสายการเรียนที่จัดการศึกษาเป็นครั้งคราวสถานศึกษาก็ไม่ได้มีอยู่ทั่วไป นักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษา

ในสายนั้นและการเข้าศึกษาในสายนี้ก็มีโอกาสในการฝึกทักษะขั้นพื้นฐานเท่านั้นเพื่อเตรียมตัวออกไปเป็นลูกมือให้กับผู้อื่นในการประกอบอาชีพ จึงไม่ได้ให้หลักประกันอย่างเพียงพอในเรื่องการมีงานทำของผู้ที่จบการศึกษาในสายนี้

5. นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายศาสนา ต้องการศึกษาระดับสูงสุดถึงระดับชั้น 10 ร้อยละ 54.05 ซึ่งสอดคล้องกับสถานที่และจังหวัดที่นักเรียนต้องการศึกษาต่อ คือ ต้องการศึกษต่อในประเทศมากที่สุดร้อยละ 75.68 โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานีมีนักเรียนต้องการศึกษต่อมากที่สุดร้อยละ 64.86 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาสายศาสนาในประเทศไทยส่วนใหญ่จัดได้สูงสุดแค่ระดับชั้น 10 และสถานศึกษาที่จัดถึงระดับชั้น 10 ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปก็อยู่ในจังหวัดปัตตานี อย่างไรก็ตามในการนี้มีประเด็นที่น่าสังเกตคือ ไม่มีนักเรียนต้องการศึกษาต่อสายศาสนาในจังหวัดยะลาเลยทั้ง ๆ ที่มีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงอยู่หลายแห่ง นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อใช้ความรู้ประกอบศาสนกิจของตนเองและครอบครัวมากที่สุดร้อยละ 56.76 ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงเพราะศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติให้มุสลิมทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ซึ่งผู้ที่ได้ศึกษาทางด้านศาสนาจะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องมากที่สุด ในส่วนของอาชีพที่ต้องการของนักเรียนหลังจากจบการศึกษาสายศาสนาชั้นสูงสุดแล้ว ต้องการเป็นครูสอนศาสนามากที่สุดร้อยละ 59.46 ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงเพราะผู้ที่เรียนจบศาสนาในระดับชั้นสูงโดยทั่วไปจะประกอบอาชีพเป็นครูสอนศาสนาในหลายลักษณะ เช่น ครูสอนศาสนาในโรงเรียนคาทอลิก คือโรงเรียนสอนศาสนาซึ่งใช้มัซฮิดเป็นสถานที่สอน ครูสอนศาสนาตามมัซฮิด บอเนาะ ซึ่งบุคคลที่ประกอบอาชีพในลักษณะดังกล่าวจะได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปในชุมชน

6. นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายสามัญ ต้องการศึกษาระดับสูงสุดถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 45.70 ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงเพราะนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายสามัญอย่างเดียวนั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงจึงมีความต้องการที่จะศึกษาต่อถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรี นักเรียนต้องการศึกษาต่อสายสามัญในจังหวัดปัตตานีมากที่สุดร้อยละ 36.20 เนื่องจากมีนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายสามัญส่วนหนึ่งเลือกศึกษาต่อในโรงเรียนสาธิต ม.อ. ซึ่งมีอยู่ที่จังหวัดปัตตานีแห่งเดียว นักเรียนต้องการศึกษาต่อสายสามัญในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามากที่สุดร้อยละ 46.80 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียน

ที่จัดการศึกษาสายสามัญในสังกัดกรมสามัญศึกษามีกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัดและในอำเภอใหญ่ ๆ นักเรียนสามารถสมัครและมีโอกาสเข้าศึกษาต่อได้มากกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ นักเรียนต้องการศึกษาในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์มากที่สุดร้อยละ 82.98 เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดการศึกษาในแผนการเรียนนี้เป็นหลัก ประกอบกับการเลือกเข้าศึกษาต่อในแผนการเรียนนี้จะทำให้มีโอกาสนในการเลือกสาขาวิชาเพื่อสมัครเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยได้มากกว่าแผนการเรียนอื่น ๆ นอกจากนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ไม่ได้จัดการศึกษาสายสามัญในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์จึงทำให้นักเรียนที่ต้องการเรียนต่อในแผนการเรียนนี้จำเป็นต้องออกมาเรียนในโรงเรียนสายสามัญ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเรียนในแผนการเรียนอื่น ๆ ยังสามารถเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้ จึงออกมาเรียนในโรงเรียนสายสามัญน้อยกว่าสายวิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์ และหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วนักเรียนต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยมากที่สุดร้อยละ 43.62 ซึ่งก็สอดคล้องกับความต้องการศึกษาต่อสายสามัญระดับสูงสุด และการเลือกแผนการเรียนเพื่อการศึกษาต่อดังกล่าวมาแล้ว

7. นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายศาสนา/สามัญ ต้องการศึกษาต่อในโรงเรียนเดิมมากที่สุดร้อยละ 53.64 ทั้งนี้จะเป็นเพราะโรงเรียนเดิมมีมาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของนักเรียน รวมทั้งการเรียนต่อในโรงเรียนเดิมจะได้รับความสะดวกในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ครู การเดินทางจากบ้านถึงโรงเรียนและการสมัครเรียนต่อมากกว่าโรงเรียนแห่งใหม่ และอีกประเด็นที่มีผลต่อการเรียนต่อในโรงเรียนเดิมคือนักเรียนบางคนอาจจะยังไม่จบการศึกษาศาสนาชั้น 4 ขณะที่จบการศึกษาสายสามัญชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงต้องเรียนต่อในโรงเรียนเดิมเพื่อให้อบบการศึกษาศาสนาจากโรงเรียนนั้นด้วย นักเรียนต้องการศึกษาต่อในจังหวัดปัตตานีมากที่สุดร้อยละ 32.57 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จัดการศึกษาสายศาสนา/สามัญในจังหวัดปัตตานีมีจำนวนมากและมีมาตรฐานการศึกษาทั้งสายศาสนาและสามัญเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป นักเรียนต้องการศึกษาต่อสายสามัญสูงสุดถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดร้อยละ 37.93 อาจเป็นเพราะนักเรียนคิดว่าการศึกษาสายสามัญถึงระดับนี้ก็มีความรู้เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตแล้ว และอีกประเด็นหนึ่งก็คือโรงเรียนส่วนใหญ่จัดการศึกษาสายสามัญเพียงแค่ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลายเท่านั้นนักเรียนจึงไม่มีโอกาสเรียนสายสามัญสูงกว่านี้เพราะช่วงเวลาที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วแต่ยังเรียนศาสนายังไม่จบระดับชั้น 10 จึงต้องการเรียนศาสนาให้จบระดับชั้น 10 ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการศึกษาต่อสายศาสนาสูงสุดของนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อถึงระดับชั้น 10 มากที่สุดร้อยละ 39.46 ซึ่งเป็นระดับชั้นเรียนศาสนาชั้นสูงสุดที่มีในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยทั่วไป ระดับการศึกษาที่สูงกว่านี้จะต้องไปศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถเพราะต้องใช้ทุนสูง ขณะที่ผู้จบการศึกษาศาสนาในระดับนี้ก็สามารถประกอบอาชีพเป็นครูสอนศาสนาได้แล้ว นักเรียนจึงต้องการศึกษาต่อเพียงระดับชั้นนี้มากที่สุด นักเรียนร้อยละ 41.38 มีจุดมุ่งหมายในการเรียนสายสามัญเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนบางส่วนที่ไม่ต้องการเป็นครูสอนศาสนาแต่ต้องการประกอบอาชีพทั่วไปจึงต้องการเรียนสายสามัญ เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นสูงสุด นักเรียนร้อยละ 53.64 มีจุดมุ่งหมายในการเรียนสายศาสนาเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการประกอบศาสนกิจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลามที่บัญญัติให้มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้ศาสนา เพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักศาสนา นักเรียนร้อยละ 53.64 ต้องการเรียนศาสนา/สามัญเพราะสามารถเรียนได้ทั้งสองอย่างพร้อมกัน ซึ่งก็สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพราะปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ได้จัดการศึกษาทั้งสายศาสนาและสายสามัญ โดยแยกเวลาเรียนเป็นช่วงเช้า/บ่าย และโรงเรียนก็ต้องการให้นักเรียนเรียนทั้งสองอย่างเพราะต้องการงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการด้วย ขณะเดียวกันนักเรียนที่เลือกเรียนสายศาสนาเพียงอย่างเดียวก็จะเสียเวลาค้างวันโดยไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ

8. นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายอาชีพ ต้องการการศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 42.68 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันโอกาสในการศึกษามีมากขึ้นและสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือผู้จบการศึกษากว่าปริญญาตรีหางานยากขึ้น ขณะที่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีโอกาสหางานได้ง่ายกว่า นักเรียนต้องการศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคมากที่สุดร้อยละ 59.75 ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยเทคนิคมีกระจายอยู่ทุกจังหวัดและในแต่ละวิทยาลัยมีสาขาวิชาให้เลือกเรียนได้หลายสาขา และแต่ละสาขาก็รับนักศึกษาเป็นจำนวนมาก นักเรียนต้องการเรียนต่อในสาขาวิชาธุรกิจมากที่สุดร้อยละ 31.17 ทั้งนี้จะเป็นเพราะ

การเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพก็มีโอกาสมีงานทำมากกว่าสาขาวิชาอื่นเพราะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะทางด้านการค้าและการบริการซึ่งมีความต้องการแรงงานในสาขาวิชาชีพสูง นอกจากนั้นการศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพสามารถนำความรู้มาใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเองได้โดยไม่ต้องไปทำงานเป็นพนักงาน/ลูกจ้างให้กับผู้อื่น นักเรียนต้องการศึกษาสายอาชีพในจังหวัดสงขลามากที่สุดร้อยละ 34.15 ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดสงขลา มีสถาบันการศึกษาด้านอาชีพนอกจากจังหวัดอื่นและมีสถาบันการศึกษาด้านอาชีพเฉพาะด้านอยู่หลายสถาบันที่ไม่ใช่ในจังหวัดอื่น รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาด้านอาชีพในจังหวัดสงขลา ก็เป็นที่ยอมรับเพราะมีความพร้อมด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์มากกว่าในจังหวัดอื่น ๆ นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนต่อสายอาชีพเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพส่วนตัวมากที่สุดร้อยละ 42.68 ซึ่งก็สัมพันธ์กับการเลือกสาขาวิชาเรียน และสภาพความเป็นจริงเพราะการจัดการเรียนสายอาชีพมีเป้าหมายเพื่อต้องการให้นักเรียนได้มีความรู้เพื่อสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพส่วนตัวได้ นอกจากนั้นผู้ที่ทำการประกอบอาชีพส่วนตัวก็จะมีอิสระในการดำรงชีวิตและการประกอบศาสนกิจ

9. นักเรียนที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ มีสาเหตุเนื่องจากต้องการหางานทำมากที่สุดร้อยละ 43.75 ความต้องการหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือต้องการช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานในครอบครัวมากที่สุดร้อยละ 50.00 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้ไม่มีเงินทุนเพียงพอในการเรียนต่อ จึงต้องการหางานทำเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวหรือช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานในครอบครัว ซึ่งงานดังกล่าวก็เป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะความรู้ขั้นสูงผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็สามารถทำได้แล้ว

10. นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ทั้งนี้จะเป็นเพราะปัญหาด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่เคยเป็นอุปสรรคในการศึกษาต่อลดลง จึงทำให้ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของชาวมุสลิมทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในเกณฑ์ฐานะยากจน แต่ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้นั้นเป็นเพราะโรงเรียนดังกล่าวเก็บค่าเล่าเรียนถูก และค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการเรียนการสอนก็น้อยกว่าโรงเรียนอื่น ๆ

11. นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อ ต้องการความช่วยเหลือในเรื่องข้อมูล การศึกษาต่อมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะนักเรียนได้รับข้อมูล การเรียนต่อไม่เพียงพอ ขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเรียนต่อ ครูแนะแนว ประจำโรงเรียนไม่มีเวลาในการให้คำแนะนำอย่างเพียงพอเพราะต้องทำหน้าที่อื่นด้วย นอกจากนี้บางโรงเรียนยังไม่มีครูแนะแนวที่จะให้ข้อมูลในการศึกษาต่อกับนักเรียน

จากงานวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อสายศาสนา/สามัญ ดังนั้นหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามให้มากขึ้นโดยการจับตามุศลากรและงบประมาณสนับสนุน รวมทั้งการจัด หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการ เปิดโอกาสให้เยาวชนมุสลิมได้ศึกษามากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา เรื่องมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา นราธิวาส และสตูลด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนต้องการเรียนต่อที่จังหวัดปัตตานีในอัตราส่วน ที่สูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ

2. การศึกษาสายศาสนาโรงเรียนสามารถจัดได้เพียงระดับชั้น 10 เป็น ส่วนใหญ่ขณะที่มีนักเรียนบางส่วนต้องการเรียนสูงกว่าระดับชั้นนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึง จำเป็นที่จะต้องพิจารณาการจัดการศึกษาสายศาสนาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อตอบสนองความ ต้องการผู้เรียนซึ่งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ผู้เรียนต้องเสียไปเพราะต้องไปเรียนศาสนาใน ต่างประเทศ นอกจากนี้การพัฒนามาตรฐานการศึกษาสายศาสนาจะต้องทำให้อยู่ในระดับที่ ใกล้เคียงกันในแต่ละจังหวัดเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้อง เดินทางไปเรียนในจังหวัดที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนลง

3. การศึกษาสายสามัญ นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายสามัญส่วนใหญ่ต้องการ เรียนสายวิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ไม่มี แผนการเรียนดังกล่าว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเรื่องการจัด

การเรียนการสอนสายวิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามพร้อมทั้งจัดหาครู หนังสือ เอกสาร งบประมาณสนับสนุนเพื่อให้โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอนสายวิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์ ซึ่งจะเป็นการลดภาระของรัฐในการจัดการศึกษา นอกจากนั้นการจัดการศึกษาสายสามัญในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลจะต้องปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและนักเรียนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

4. หน่วยงานต่าง ๆ และสถาบันของรัฐควรได้ให้ความสำคัญในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการศึกษาต่อ เนื่องจากในการตัดสินใจศึกษาต่อในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ข้อมูลด้านการศึกษาและข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงการบริการแนะแนวที่ดี เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนั้นสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรได้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้เรียนกลุ่มนี้เพื่อสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ทั้งนี้จากการที่ผู้เรียนเลือกศึกษาต่อในบางสาขาน้อย อาจเป็นเพราะผู้เรียนไม่ทราบถึงประโยชน์และแนวทางในการประกอบอาชีพหลังจากการจบการศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าว

5. หน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ และสถาบันการศึกษา ควรได้คำนึงถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิชาการ เพื่อให้ให้นักเรียนกลุ่มนี้มีโอกาสได้พัฒนาตนเองและเสริมความสามารถด้านวิชาการ อีกทั้งเพื่อให้มีความสามารถและมีความพร้อมในการสอบเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ ในประเทศได้ตามความถนัดและความสนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยในลักษณะที่ใกล้เคียงกับเรื่องนี้แต่ให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมมากขึ้นคือต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครอง และครูผู้สอนแทนที่จะเก็บข้อมูลจากนักเรียนเพียงกลุ่มเดียว ทั้งนี้เพราะความต้องการในการศึกษาต่อที่เป็นความคิดเห็นของนักเรียนอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จถ้าผู้ปกครองไม่สนับสนุนหรือผู้ปกครองต้องการสนับสนุนแต่ฐานะทางเศรษฐกิจและเงื่อนไขทางสังคมอื่น ๆ ไม่อำนวยให้ ในการทำวิจัยต้องพิจารณาประเด็นทางด้านความสอดคล้องของนโยบายการศึกษาของรัฐกับความต้องการของสังคมด้วย

2. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบความต้องการในการศึกษาต่อระหว่างนักเรียน
ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับนักเรียนมุสลิมในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
3. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการศึกษาตลอดหลักสูตรของ
นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับนักเรียนมุสลิมที่เรียนในโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา